

УДК 378.013.42:364-43]:316.61

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-2-168-177>

Лехолетова Марина Миколаївна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.
m.lekholetova@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4055-991X>

Спіріна Тетяна Петрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.
t.spirina@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-0287-7343>

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, з метою мінімізації негативних соціальних проявів у суспільстві і подолання складних життєвих обставин отримувачів послуг, соціальна робота потребує дотримання важливих принципів надання соціальних послуг. Серед них: партнерська взаємодія, командна робота, самовдосконалення фахової майстерності соціальних працівників, спрямованість на розвиток сильних сторін отримувачів послуг, соціальне партнерство та ін. Це потребує від соціальних працівників навичок активно відтворювати інтереси отримувачів послуг й власні цінності; здійснювати аналіз і пошук шляхів розв'язання нагальних соціальних питань та вирішення проблем і потреб вразливих категорій населення. Відтак, постає необхідність в організації і здійсненні професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти, яка передбачатиме формування у здобувачів соціальної успішності та соціальної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціальної успішності та соціальної відповідальності особистості є однією

з актуальних у сучасному науковому дискурсі соціальної роботи, педагогіки та психології. Її значущість зумовлена необхідністю осмислення механізмів ефективної соціалізації, адаптації та самореалізації особистості в умовах динамічних суспільних змін. У вітчизняній науці категорії «соціальна успішність» та «соціальна відповідальність» активно розробляються в межах різних наукових підходів. Відтак, все більше науковців зосереджує свій науковий пошук на дослідженні сутності соціальної активності, життєвого оптимізму, соціальної успішності, соціального самовизначення особистості (Шолох, 2020; Лаврентьєва, Хомич, 2021; Безрук, 2023; Петрочко, 2024); взаємозв'язку емоційної зрілості і соціальної успішності особистості (Абрамян, 2025); особливостей формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників в умовах закладу освіти (Соціальна робота: реалії та виклики часу, 2021; Співак та ін., 2025); змістової складової практичної підготовки майбутніх соціальних працівників (Денисюк та ін., 2023); розвитку соціальної успішності майбутніх фахівців через партнерства закладів освіти із

громадськими організаціями (Нечерда, 2022); психосоціальної підтримки здобувачів та психологічних чинників формування соціальної успішності студентської молоді (Базиленко, 2018; Спіріна та ін., 2025); соціального лідерства майбутніх соціальних працівників (Савельчук, Бибик, 2018; Бибик, 2021); технології формування ціннісного ставлення до соціальної відповідальності у здобувачів закладів вищої освіти (Вієвська, 2016); розвитку активного соціального середовища в закладі освіти й формування соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників (Чернета, 2019; Піговський, 2021). Слід зазначити, що, незважаючи на значну кількість досліджень, проблема соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників залишається недостатньо систематизованою, що зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення та розроблення цілісної концепції їх формування, зокрема в контексті професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.

Метою статті є визначити чинники, що сприяють формуванню соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників у процесі їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасних українських досліджень засвідчує, що соціальна успішність розглядається як інтегральна характеристика особистості, яка відображає рівень її включеності в соціальні процеси, здатність досягати соціально значущих результатів, а також відповідність очікуванням суспільства і власним життєвим орієнтирам.

Соціальну успішність доцільно розглядати як багатовимірне явище, що формується у взаємодії трьох рівнів рефлексивного відображення, а саме: об'єктивний рівень (реальні досягнення індивіда); соціально-рефлексивний рівень (оцінка з боку соціального оточення); особистісно-рефлексивний рівень (самооцінка успішності) (Безрук, 2023).

Саме поняття соціальної успішності науковці розглядають через призму сформованості соціально успішної поведінки, що

передбачає розвиток комунікативних умінь, соціальних навичок і здатності до ефективної взаємодії з оточенням (Лаврентьєва, Хомич, 2021). У цьому підході особлива увага приділяється поведінковим стратегіям, які забезпечують успішне функціонування особистості в соціумі.

Ж. Петрович визначає соціальну успішність як «здатність людини досягати поставлені цілі, повною мірою виконувати свої обов'язки, долати труднощі, виявляти допитливість, активно і креативно виконувати соціальні ролі; мати визнання своїх досягнень у найближчому соціальному оточенні» (Петрович, 2024, с. 51). Вченою наведено можливу послідовність особистісних параметрів здобувачів, щодо формування їх життєвого оптимізму (через індивідуальне сприйняття та психологічний стан), соціального самовизначення (як результат вибору особистістю цілей та шляхів їх досягнення), соціальної активності (через участь у різних ініціативах та заходах), соціальної успішності (як результат попередньої діяльності, досягнення і визнання).

А. Базиленко розглядає соціальну успішність особистості як «особистісне утворення просоціальної спрямованості, внутрішньо детерміноване індивідуальними потребами, ціннісними орієнтаціями, вольовими характеристиками та особливостями людини, і назовні проявляється у перетворенні соціуму та особистості, тобто в соціальній діяльності» (Базиленко, 2018, с. 5). Авторкою виокремлено три рівні психологічних чинників, які є сприятливими до формування соціальної успішності здобувачів: рівень суспільства (забезпечення причетності громадян до соціальних змін через державну політику, актуалізація загальноприйнятих ціннісних орієнтацій); рівень організації освітнього середовища закладу вищої освіти (врахування інтересів та потреб здобувачів у процесі організації соціального життя закладу вищої освіти, підтримка та створення можливостей для розвитку активної соціальної позиції здобувачів); особистісний рівень (наявність позитивних психологічних установок, відчуття себе повноцінним учасником академічної групи й соціальної діяльності

в закладі вищої освіти, сформовані соціальні здібності, наявність ресурсів і можливостей для розвитку соціальної активності й виявлення ініціативи) (Базиленко, 2018, с. 9). Зазначені чинники, на нашу думку, можуть як сприяти процесу формування соціальної успішності майбутніх соціальних працівників, так і сповільнювати його, що потребуватиме задіяння додаткових внутрішніх й зовнішніх ресурсів. Такими гальмівними чинниками можуть бути: прогалини у законодавстві, яке регулює соціальну політику; недовіра населення до органів влади; відсутність або не достатньо налагоджена взаємодія закладу освіти з партнерськими організаціями, діяльність яких спрямована на організацію соціальної активності майбутніх соціальних працівників; недостатня мотивація до майбутньої професійної діяльності або суперечливе ставлення до різних груп отримувачів послуг; несформована соціальна відповідальність.

Важливим аспектом розвитку соціальної успішності майбутніх соціальних працівників є наявність в них вольових характеристик, які можуть проявлятися через лідерські якості і прояв себе в соціальному лідерстві. У цьому контексті, погоджуємось з науковцями І. Савельчук та Д. Бирик, які зазначають, що «... розвиток лідерського потенціалу майбутніх соціальних працівників сприятиме формуванню ефективного соціального лідерства в Україні, що забезпечить якісне оновленню соціальної сфери» (Савельчук, Бирик, 2018), а також підвищить рівень сформованості соціальної успішності та соціальної відповідальності.

Д. Бирик поняття соціального лідерства соціальних працівників трактує як «інтегроване особистісне утворення, що виявляється у прагненні й здатності фахівців до реалізації лідерського потенціалу у різних сферах життєдіяльності суспільства задля покращення якості надання соціальних послуг вразливим категоріям населення» (Бирик, 2021, с. 61). До чинників формування соціального лідерства соціальних працівників відносять: орієнтація на соціальні зміни; управління знаннями та ресурсами соціальної роботи; аналітичне та креативне мислення; ефективна

партнерська співпраця та командна взаємодія (Бирик, 2021). Для формування соціального лідерства майбутніх соціальних працівників необхідно під час їх професійної підготовки робити акценти на сприяння розвитку ціннісних орієнтацій соціальної роботи, розширення можливостей управління здобутими знаннями й вміннями, сприяти розвитку креативного і аналітичного мислення, моделювання професійних завдань з метою відпрацювання навичок партнерської взаємодії.

Соціальну успішність через призму професійного іміджу розглядають науковці Я. Співак, Д. Плесканьов, Л. Співак, Н. Чернуха зазначаючи, що «професійний імідж забезпечує успіх діяльності, оскільки у процесі діяльності об'єкт взаємодії з іншими соціальними суб'єктами, впливає на окремих людей та цілі групи, тобто він завжди соціально активний» (Співак та ін., 2025). Відтак, позитивний професійний імідж соціального працівника – це його особливий особистісний інструментарій, який повинен почати своє формування ще під час професійної підготовки в закладі вищої освіти.

До чинників формування професійного іміджу соціальних працівників відносять: вміння гармонійно врівноважувати інтереси колег та партнерських організацій; прояв поваги до запитів та потреб отримувачів послуг; наявність принципової позиції у реалізації корпоративної культури та політики організації (Соціальна робота: реалії та виклики часу, 2021). Розглядаючи зазначені чинники в контексті формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників, вважаємо за доцільне доповнити їх, а саме: наявність у здобувачів лідерських та ділових якостей; розвиток вмінь до налагодження партнерської взаємодії й вирішення конфліктних ситуацій. На нашу думку це сприятиме розвитку як соціальної успішності, так і соціальної відповідальності.

Науковець Н. Абрамян до ключового чинника соціальної успішності відносить наявність емоційної зрілості і виокремлює основні її ознаки: самосвідомість, саморегуляція, емпатія, відповідальність, моральна зрілість, гнучкість, самоповага (Абрамян, 2025).

Аспектами соціальної успішності соціальних працівників, на які впливає емоційна зрілість є: розвинені комунікативні навички, навички медіації, резильєнтність, наявність лідерських якостей, здійснення саморефлексії, вміння будувати міцні соціальні зв'язки.

Розвинути соціальну успішність майбутніх соціальних працівників можливо і під час проходження різних видів практик (коли акцент зміщується від накопичення теоретичних знань до розв'язання конкретних завдань практики здобувачами), відповідно до навчального плану професійної підготовки (Денисюк та ін., 2023). Це сприяє набуттю корисного професійного досвіду, усвідомленню й визначенню професійних завдань та постановки цілей, розуміння особливостей соціальної роботи з різними категоріями отримувачів послуг, встановленню й налагодженню важливих соціальних партнерств для кар'єрного зростання.

У контексті професійного розвитку здобувачів, на нашу думку, важливу роль відіграє наявність мотивації, як чинника йти до поставленої мети й досягати її. А мотиви визначаються знаннями, переконаннями, інтересами й потребами здобувачів. Серед них: відповідальність за виконання поставлених професійних завдань, дотримання повсякденних професійних обов'язків і вимог; прагнення до вдосконалення фахових компетентностей; креативність й творчість в організації професійної діяльності; альтруїзм та прагнення допомагати іншим (Веретенко, Лехолетова, 2018). Вважаємо, що до переліку мотивів майбутніх соціальних працівників варто включити прагнення до розвитку соціальної успішності й соціальної відповідальності.

О. Шолох до компонентів формування соціальної успішності здобувачів відносить: аксіологічний (сукупністю особистісних цінностей, що мають значення у професійній діяльності); технологічний (форми, методи і технології опанування теоретичних та методичних засад навчального матеріалу в освітньому процесі); особистісно-творчий (інтерпретація набутих під час професійної підготовки цінностей і засвоєних технологій як особистісних властивостей) (Шолох, 2020, с. 202). Інтерпретуючи

зазначені компоненти в контексті формування соціальної успішності майбутніх соціальних працівників під час професійної підготовки, характеризуємо їх наступним чином: *мотиваційний* (стійкі мотиваційні орієнтири особистісного й соціального становлення здобувачів; наявність мотиваційних орієнтирів у міжособистісних стосунках); *діяльнісний* (схильність до структурованості соціально значущих явищ; наявність активної соціальної позиції, прагнення до успішної соціальної взаємодії та самовдосконалення у розширенні рольового репертуару соціальної поведінки, комфорт у соціально-професійній мобільності); *рефлексивний* (розвинена адекватна самокритичність результатів професійної діяльності, спроможність до рефлексії власної соціальної та професійної культури як майбутнього соціального працівника). Так, соціальна успішність здобувачів виявляється через наявність й розвиток особистісних якостей, соціальне визнання, успіхи під час професійної підготовки, професійну та соціальну відповідальність.

В науковій літературі соціальна відповідальність майбутніх соціальних працівників розглядається як: «інтегральне утворення особистості, що включає засвоєння ним ціннісно-нормативних моделей поведінки в суспільстві й оволодіння у процесі навчання у закладі вищої освіти професійно значущими характеристиками (комунікабельність, уміння працювати в команді, здатність швидко навчатися, висока адаптивність)» (Піговський, 2021, с. 254); «інтегральну особистісну якість, яка є базовою в структурі професійної моделі соціального працівника» (Чернета, 2019, с. 332), що проявляється в особистісному (через відповідальне ставлення до отримувачів послуг, до професійної діяльності, до себе), функціональному (через різні напрями професійної діяльності соціального працівника) й предметно-орієнтованому (як показник готовності соціального працівника до професійної діяльності) аспектах.

Близькими до нашого дослідження є висновки В. Нечерди, яка у контексті формування соціально успішної особистості та її впливу на розвиток соціальної відповідальності,

обґрунтовує важливість налагодження партнерської взаємодії закладів освіти із громадськими організаціями (через створення різноманітних ситуацій успіху для особистісного зростання, розвитку самоідентичності та професійної ідентичності, адаптованості до соціальних умов і норм поведінки) (Нечерда, 2022). Через співпрацю з різними соціальними інституціями створюються умови для майбутніх соціальних працівників для розвитку навичок співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці; залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності. Від засвоєння й розвитку цих навичок залежить рівень сформованості соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників.

Погоджуємось із висновками науковців (Вієвська, 2016; Чернета, 2019) про те, що соціальна відповідальність є професійно значущою якістю соціального працівника, а чинниками її ефективного формування будуть: стимулювання у майбутніх соціальних працівників мотивації до навчання; наявність усвідомлення здобувачами важливості розвитку власної соціальної успішності та дотримання етики майбутньої професійної діяльності; наявність можливостей для застосування отриманих професійних навичок на практиці під час освітнього процесу (використання потенціалу виробничої, стажерської практики та самостійних робіт здобувачів).

Рівень сформованої соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників, багато у чому залежать від надання у закладі вищої освіти психосоціальної підтримки здобувачам, необхідність у якій особливо загострюється в умовах воєнного стану. Відтак, психосоціальна підтримка майбутніх соціальних працівників є однією з ключових в організації освітнього процесу. Психоемоційні труднощі здобувачів спричинених кризовими умовами проявляються у вигляді страху, втрати, тривожності, порушення сну, відчуття безпорадності проявляють у поганій концентрації на навчальному матеріалі, проблемах

з комунікацією й соціальною самовизначеністю (Спіріна та ін., 2025). Врахування таких особливостей здобувачів допоможе закладу вищої освіти покращити адаптацію, психосоціальне здоров'я майбутніх соціальних працівників, а також сприятиме формуванню їх соціальної відповідальності під час професійної підготовки й стабільності у професійній самовизначеності.

До компонентів формування соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників під час професійної підготовки відносимо: *професійно-смысловий* (розуміння етичних засад соціальної роботи, цінності результатів професійної діяльності для отримувачів соціальних послуг й важливості соціальної відповідальності у соціального працівника); *ціннісний* (стійкі ціннісні орієнтири особистісного становлення здобувачів; ціннісне ставлення до соціальної відповідальності як під час професійної підготовки, так і у процесі виконання професійних завдань соціального працівника); *технологічний* (взаємодія майбутніх соціальних працівників під час відпрацювання змодельованих професійних завдань, обмін набутими знаннями й навичками між здобувачами, можливість ідентифікувати в собі соціальну відповідальність та презентувати її в ході розв'язання професійних завдань).

Проаналізувавши наукові джерела, можемо зазначити, що соціальна успішність та соціальна відповідальність є невід'ємними складовими становлення соціальних працівників. Систематизація сприятливих чинників формування соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників у процесі їх професійної підготовки представлено на таблиці 1.

Сформованість соціальної успішності і соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників передбачає: здатність і готовність до соціальної дії, соціальної активності та мобільності, набуття і виконання пов'язаних з ними соціальних ролей; здатність самостійно планувати свою діяльність; уміння самостійно приймати рішення і нести відповідальність за результати своєї діяльності; ініціативність; вміння працювати з різноманітними

**Сприятливі чинники формування соціальної успішності та соціальної відповідальності
майбутніх соціальних працівників**

Чинники формування соціальної успішності	Чинники формування соціальної відповідальності
<ul style="list-style-type: none"> – відчуття причетності здобувачів до соціальних змін через державну політику; – актуалізація загальноприйнятих ціннісних орієнтацій; – врахування інтересів та потреб здобувачів у процесі організації соціального життя закладу вищої освіти; – підтримка та створення можливостей для розвитку активної соціальної позиції здобувачів; – наявність у здобувачів позитивних психологічних установок; – відчуття себе повноцінними учасниками академічної групи й активність в заходах соціального спрямування; – наявність ресурсів і можливостей для розвитку соціальної активності здобувачів й виявлення ініціативи з їх боку; наявність емоційної зрілості. 	<ul style="list-style-type: none"> – стимулювання у здобувачів мотивації до навчання; – усвідомлення здобувачами важливості дотримання етики майбутньої професійної діяльності; – наявність можливостей для застосування отриманих професійних навичок на практиці під час освітнього процесу – наявність психосоціальної підтримки здобувачів у закладі вищої освіти.
Спільні чинники формування соціальної успішності та соціальної відповідальності	
<ul style="list-style-type: none"> наявність у здобувачів вольових характеристик, які можуть проявлятися через лідерські якості і прояв себе в соціальному лідерстві; розвиток професійного іміджу; наявність мотивації, як чинника йти до поставлених цілей і досягати їх; створення умов для здобувачів з метою розвитку навичок співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем професійної діяльності. 	

Джерело: складено авторами самостійно

джерелами інформації; готовність до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку; уміння працювати в команді; здатність до самостійного аналізу життєвих реалій, прийняття відповідальних рішень.

Висновки. Чинниками, що сприяють формуванню соціальної успішності майбутніх соціальних працівників визначено наступні: відчуття причетності здобувачів до соціальних змін через державну політику; актуалізація загальноприйнятих ціннісних орієнтацій; врахування інтересів та потреб здобувачів у процесі організації соціального життя закладу вищої освіти; підтримка та створення можливостей для розвитку активної соціальної позиції здобувачів; наявність у здобувачів позитивних психологічних установок; відчуття себе повноцінними учасниками академічної групи й активність в заходах соціального спрямування; наявність ресурсів і можливостей для розвитку соціальної активності здобувачів й виявлення ініціативи з їх боку; наявність емоційної зрілості. Компонентами формування соціальної успішності майбутніх соціальних працівників під час професійної підготовки є: мотиваційний; діяльнісний; рефлексивний.

Чинниками, що сприяють формуванню соціальної відповідальності майбутніх соціальних

працівників визначено наступні: стимулювання у здобувачів мотивації до навчання; усвідомлення здобувачами важливості дотримання етики майбутньої професійної діяльності; наявність можливостей для застосування отриманих професійних навичок на практиці під час освітнього процесу; наявність психосоціальної підтримки здобувачів у закладі вищої освіти. Компонентами формування соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників під час професійної підготовки є: професійно-смысловий; ціннісний; технологічний.

Результати системного аналізу наукових джерел показав, що соціальна успішність та соціальна відповідальність майбутніх соціальних працівників є взаємодоповнюючими поняттями за своїми сутнісними характеристиками. Тому, було виокремлено спільні чинники для їх формування, а саме: наявність у здобувачів вольових характеристик, які можуть проявлятися через лідерські якості і прояв себе в соціальному лідерстві; розвиток професійного іміджу; наявність мотивації, як чинника йти до поставлених цілей і досягати їх; створення умов для здобувачів з метою розвитку навичок співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем професійної діяльності).

Література

1. Абрамян Н. Д. Емоційна зрілість як ключовий чинник соціальної успішності в дорослому віці. *Європейський психологічний часопис*. 2025. № 2. С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.36919/3083-5968.2.2025.7-12>
2. Базиленко А. К. Психологічні чинники формування соціальної активності студентської молоді (на прикладі студентського самоврядування) : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 – Педагогічна та вікова психологія / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2018. 22 с.
3. Безрук К. Формування особистості підлітка за навчальною програмою «Соціальна успішність». *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2023. № 27(1). С. 50–66. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-1-50-66>
4. Савельчук І. Б., Бирик Д. Д. Соціальне лідерство як підґрунтя для розвитку партнерської взаємодії в освітньому середовищі університету. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія II. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2018. Вип. 25. С. 119–125.
5. Бирик Д. Зміст та структура соціального лідерства майбутніх фахівців у галузі соціальної роботи. *Social Work and Education*. 2021. № 8(2). С. 138–151. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.2.1>
6. Веретенко Т. Г., Лехолетова М. М. Вивчення ціннісно-мотиваційної сфери майбутніх соціальних педагогів у процесі професійної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2018. Вип. 19. Т. 2. С. 120–125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/19.167782>
7. Вієвська М. Технологія формування ціннісного ставлення до соціальної відповідальності у студентів економічного вузу. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2016. № 2. С. 269–275. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6925/1/VIEVSKA.pdf>
8. Денисюк О., Лехолетова М., Сапіга С. Організація практики здобувачів за освітньо-професійними програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота. *Вісник гуманітарних наук. Humanitas*. 2023. № 3. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.2>
9. Лаврентьєва І., Хомич О. Вивчення рівнів розвитку соціально успішних особистості. *Теоретичні та методичні проблеми виховання дітей та молоді*. 2021. № 25(1). С. 200–210. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-200-210>
10. Нечерда В. Б. Формування соціально успішної особистості засобами «Case-study» у партнерстві закладів освіти із громадськими організаціями. *Věda a perspektivy*. 2022. № 1(8). С. 142–152. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1\(8\)-142-152](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1(8)-142-152)
11. Петрочко Ж. В. Соціальна активність, життєвий оптимізм, соціальна успішність та соціальне самовизначення як взаємообумовлені параметри особистості в сучасних умовах. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. № 99. С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.10>
12. Піговський М. М. Формування соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників/соціальних педагогів у закладах вищої освіти закордоном. *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (13–14 травня 2021 р.)*. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2021. С. 253–257.
13. Співак Я., Плєсканьов Д., Співак Л., Чернуха Н. Особливості формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників в умовах закладу освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2025. № 1(107). С. 183–193. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(107\)2025.327075](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(107)2025.327075)
14. Спіріна Т., Лехолетова М., Пінчук Є. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу в кризових умовах. *Social Work and Education*. 2025. № 12(3). С. 463–476. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.3.14>
15. Соціальна робота: реалії та виклики часу : навч.-метод. посіб. / С. О. Омельченко, В. І. Тернопільська, Н. М. Чернуха [та ін.]. Слов'янськ : Вид-во В. І. Маторіна, 2021. 229 с.
16. Чернета С. Зміст та структура формування соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників. *Social Work and Education*. 2019. № 6(3). С. 330–338. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.19.3.10>
17. Шолох О. Формування соціальної успішності майбутніх психологів у закладах вищої освіти України: аксіологічний аспект. *Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості: Матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн конференції 2020 р.* Київ : ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2020. С. 198–202.

References

1. Abramyan, N. D. (2025). Emotsiina zrlist yak kluchovyi chynnyk sotsialnoi uspishnosti v dorosloму vitsi [Emotional maturity as a key factor of social success in adulthood]. *Yevropeyskyi psykholohichnyi chasopys – European Psychological Journal*, (2), 7–12. DOI: <https://doi.org/10.36919/3083-5968.2.2025.7-12> [in Ukrainian].
2. Bazylenko, A. K. (2018). Psykholohichni chynnyky formuvannia sotsialnoi aktyvnosti studentskoi molodi (na prykladi studentskoho samovriaduvannia) [Psychological factors in the formation of social activity of student youth (using the example of student self-government)]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Bezruk, K. (2023). Formuvannia osobystosti pidlitka za navchalnoiu prohramoiu “Sotsialna uspishnist” [Formation of adolescents' personality through the educational program “Social success”]. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*, 27(1), 50–66. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-1-50-66> [in Ukrainian].
4. Bybyk, D. D., & Savelchuk, I. B. (2018). Sotsialne liderstvo yak pidgruntia dlia rozvytku partnerskoi vzaiemodii v osvitnomu seredovyschchi universytetu [Social leadership as a basis for the development of partnership in the university educational environment]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 11. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika – Scientific Journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 11. Social Work. Social Pedagogy*, (25), 119–125 [in Ukrainian].
5. Bybyk, D. (2021). Zmist ta struktura sotsialnoho liderstva maibutnikh fakhivtsiv u haluzi sotsialnoi roboty [Structure of social leadership of future social workers in the field of social work]. *Social Work and Education*, 8(2), 138–151. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.2.1>. [in Ukrainian].
6. Veretenko, T., & Lekholetova, M. (2018). Vyvchennia tsinnisno-motyvatsiinoi sfery maibutnikh sotsialnykh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Study of the value-motivational sphere of the future social pedagogue in the process of professional training]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current Issues in the Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Papers of Young Scientists of the Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych*, 2(19), 120–125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/19.167782> [in Ukrainian].
7. Viievska, M. (2016). Tekhnolohiia formuvannia tsinnisnoho stavlennia do sotsialnoi vidpovidalnosti u studentiv ekonomichnoho vuzu [Technology of formation of the valued relation to students' social responsibility of high school of economics]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohika – Scientific notes. Series: Pedagogy*, (2), 269–275. Retrieved from <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6925/1/VIEVSKA.pdf> [in Ukrainian].
8. Denysiuk, O., Lekholetova, M., & Sapiha, S. (2023). Orhanizatsiia praktyky zdobuvachiv za osvitno-profesiinymy prohramamy pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 231 Sotsialna robota [Organization of practice of applicants for educational and professional programs of the first (bachelor) level of higher education, specialty 231 Social work]. *Vvichlyvist. Humanitas – Politeness. Humanitas*, (3), 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.2> [in Ukrainian].
9. Lavrentieva, I., & Khomych, O. (2021). Vyvchennia rivniv rozvytku sotsialno uspishnykh osobystosti [Studying the levels of development of socially successful individuals]. *Teoretychni ta metodychni problemy vykhovannia ditei ta molodi – Theoretical and methodological problems of raising children and youth*, 25(1), 200–210. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-200-210> [in Ukrainian].
10. Necherda, V. B. (2022). Formuvannia sotsialno uspishnoi osobystosti zasobamy “Sase-study” u partnerstvi zakladiv osvity iz hromadskymy orhanizatsiiamy [Formation of socially successful personality by “case-study” in partnership of educational institutions with non-governmental organization]. *Věda a perspektivy*, 1(8), 142–152. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1584-2022-1\(8\)-142-152](https://doi.org/10.52058/2695-1584-2022-1(8)-142-152) [in Ukrainian].
11. Petrochko, Zh. V. (2024). Sotsialna aktyvnist, zhyttievyi optymizm, sotsialna uspishnist ta sotsialne samovyznachennia yak vzaiemoobumovleni parametry osobystosti v suchasnykh umovakh [Social activity, life optimism, social success and social self-determination as intercontinued personality parameters in modern conditions]. *Naukovyi chasopys Ukrainkoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University. Series 5. Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, (99), 50–55. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.10> [in Ukrainian].
12. Pihovskyi, M. M. (2021). Formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv/ sotsialnykh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity zakordonom [Formation of social responsibility of future social workers/social educators in higher education institutions abroad]. *Sotsialna robota: vyklyky sohodennia – Social work: challenges of today: collection of scientific papers based on the materials of the 10th International Scientific and Practical Conference*. (pp. 253–257). Ternopil: TNPU imeni V. Hnatiuka [in Ukrainian].

13. Spivak, Ya., Pleskanov, D., Spivak, L., & Chernukha, N. (2025). Osoblyvosti formuvannia profesiinoho imidzhu maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh zakladu osvity [Peculiarities of forming the professional image of future social workers in an educational institution]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*, 1(107), 183–193. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(107\)2025.327075](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(107)2025.327075) [in Ukrainian].

14. Spirina, T., Lekholetova, M., & Pinchuk, Ye. (2025). Psykhosotsialna pidtrymka uchastnykiv osvitnoho protsesu v kryzovykh umovakh [Psychosocial support for participants in the educational process in crisis conditions]. *Social Work and Education*, 12(3), 463–476. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.3.14> [in Ukrainian].

15. Omelchenko, S. O., Ternopilska, V. I., Chernukha, N. M. et al. (2021). Sotsialna robota: realii ta vyklyky chasu [Social work: realities and challenges of the time]. Sloviansk: Vyd-vo V. I. Matorina [in Ukrainian].

16. Cherneta, S. (2019). Zmist ta struktura formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv [Content and structure of the formation of social responsibility of future social workers]. *Social Work and Education*, 6(3), 330–338. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.19.3.10> [in Ukrainian].

17. Sholokh, O. (2020). Formuvannia sotsialnoi uspihynosti maibutnykh psykholohiv u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy: aksiolohichni aspekt [Formation of social success of future psychologists in higher education institutions of Ukraine: an axiological aspect]. *Shkola synerhii osvity i dukhovnosti: novi vyklyky, trendy i mozhlyvosti – School of Synergy of Education and Spirituality: New Challenges, Trends and Opportunities: Materials of the International Scientific and Practical Online Conference 2020*. (pp. 198–202). Kyiv: DZVO “Universytet menedzhmentu osvity” [in Ukrainian].

Лехолетова М. М., Спіріна Т. П. Чинники формування соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників

У статті аналізується питання необхідності організації професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів з урахуванням чинників, що сприятимуть формуванню соціальної успішності та соціальної відповідальності здобувачів. Підкреслюється важливість наявності соціальної успішності та соціальної відповідальності для майбутньої професійної діяльності та особистісної життєвої самовизначеності.

Визначено чинники, що сприяють формуванню соціальної успішності (відчуття причетності здобувачів до соціальних змін через державну політику; актуалізація загальноприйнятих ціннісних орієнтацій; врахування інтересів та потреб здобувачів у процесі організації соціального життя закладу вищої освіти; підтримка та створення можливостей для розвитку активної соціальної позиції здобувачів; наявність у здобувачів позитивних психологічних установок; відчуття себе повноцінними учасниками академічної групи й активність в заходах соціального спрямування; наявність ресурсів і можливостей для розвитку соціальної активності здобувачів й виявлення ініціативи з їх боку; наявність емоційної зрілості) та соціальної відповідальності (стимулювання у здобувачів мотивації до навчання; усвідомлення здобувачами важливості дотримання етики майбутньої професійної діяльності; наявність можливостей для застосування отриманих професійних навичок на практиці під час освітнього процесу; наявність психосоціальної підтримки здобувачів у закладі вищої освіти) майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки.

Зазначено, що соціальна успішність та соціальна відповідальність майбутніх соціальних працівників є однаково важливими та багато у чому взаємодоповнюючими. Тому, авторами було виокремлено спільні чинники формування соціальної успішності та соціальної відповідальності майбутніх соціальних працівників (наявність у здобувачів вольових характеристик, які можуть проявлятися через лідерські якості і прояв себе в соціальному лідерстві; розвиток професійного іміджу; наявність мотивації, як чинника йти до поставлених цілей і досягати їх; створення умов для здобувачів з метою розвитку навичок співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем професійної діяльності).

Ключові слова: майбутні соціальні працівники, професійна підготовка, соціальна успішність, соціальна відповідальність, психосоціальна підтримка, заклади вищої освіти, партнерська взаємодія.

Lekholetova M. M., Spirina T. P. Factors forming social success and social responsibility of future social workers

The article analyzes the need to organize professional training for future social educators, taking into account factors that will contribute to the formation of social success and social responsibility of applicants. The importance of social success and social responsibility for future professional activity and personal life self-determination is emphasized.

Factors contributing to the formation of social success (a feeling of students' involvement in social changes through state policy; updating generally accepted value orientations; taking into account the interests and needs

of students in the process of organizing the social life of a higher education institution; supporting and creating opportunities for the development of an active social position of students; the presence of positive psychological attitudes among students; the feeling of being full-fledged participants in the academic group and active in social activities; the presence of resources and opportunities for the development of social activity of students and the manifestation of initiative on their part; the presence of emotional maturity) and social responsibility (stimulating students' motivation to study; students' awareness of the importance of adhering to the ethics of future professional activity; the presence of opportunities for applying the acquired professional skills in practice during the educational process; the presence of psychosocial support for students in a higher education institution) of future social workers in the process of professional training have been identified.

It is noted that social success and social responsibility of future social workers are equally important and, in many ways, complementary. Therefore, the authors identified common factors in the formation of social success and social responsibility of future social workers (the presence of strong-willed characteristics in applicants, which can be manifested through leadership qualities and manifestation of themselves in social leadership; development of a professional image; the presence of motivation as a factor in moving towards the set goals and achieving them; creation of conditions for applicants to develop cooperation skills in an international environment and recognition of intercultural problems of professional activity).

Key words: future social workers, professional training, social success, social responsibility, psychosocial support, higher education institutions, partnership interaction.

Дата першого надходження статті до видання: 23.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

